

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ**

ՊԱՊԻԿՅԱՆ ԱՐՍԵՆ ՌԱՖԻԿԻ

**ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՊՐՈՖԵՍԻՈՆԱԼ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ
ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ**

**ԺԳ.00.02- «Դասավանդման և դաստիարակության մեթոդիկա»
(ֆիզիկական կուլտուրա) մասնագիտությամբ մանկավարժական
գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման
ատենախոսության**

ՍԵՂՄԱԳԻՐ

ԵՐԵՎԱՆ - 2017

Ատենախոսության թեման հաստատվել է Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի
և սպորտի պետական ինստիտուտում

Գիտական ղեկավար՝

մանկ. գիտ. դոկտոր,

պրոֆեսոր **Ե. Ս. Հակոբյան**

Պաշտոնական ընդդիմախոսներ՝ մանկավարժական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր **Ա.Ա.Չատինյան**

մանկավարժական գիտությունների դոկտոր,
պրոֆեսոր **Ռ.Ն.Ազարյան**

Առաջատար կազմակերպություն՝ Շիրակի Մ.Նալբանդյանի անվան պետական
համալսարան

Ատենախոսության պաշտպանությունը կայանալու է 2017թ.ապրիլի 14-ին, ժամը
14⁰⁰-ին, ԵՊՀ-ում գործող ՀՀ ԲՈՀ-ի մանկավարժության 065 մասնագիտական
խորհրդում:

Հասցեն՝ 0025, ք. Երևան, Աբովյան 52^ա, ԵՊՀ-ի հայ բանասիրության
ֆակուլտետի մասնաշենք, թիվ 203 լսարան:

Ատենախոսությանը կարելի է ծանոթանալ Երևանի պետական համալսարանի
գրադարանում:

Սեղմագիրն առաքված է 2017թ. մարտի 14-ին:

Մանկավարժության 065 մասնագիտական

խորհրդի գիտական քարտուղար,

մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ՝

Ա.Փ. Ղազարյան

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Թեմայի արդիականությունը: Ներկայումս հանրության ուշադրության կենտրոնում է բարձրագույն կրթության արմատական բարեփոխումների իրականացումը, որը նոր, ավելի բարձր խնդիրներ է առաջադրում ուսումնական գործընթացի կատարելագործման ուղղությամբ:

Նշված գործընթացն պատասխանատու խնդիրներ է առաջադրում բուհական համակարգին, այդ թվում՝ ֆիզիկական կուլտուրայի ոլորտում պատրաստել բարձրորակ մասնագետներ, որը ներկա հասարակության սոցիալական պահանջն է:

Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների, տարբեր մարզաձևերի մարզիչների, ադապտիվ ֆիզիկական կուլտուրայի մասնագետների պատրաստման համակարգում պրակտիկայի կարևոր դերն ակնհայտ է: Դա այն օղակն է, որտեղ ձևավորվում, կատարելագործվում և ստուգվում են ուսանողների առարկայական, մեթոդական, մանկավարժական գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների կիրառումն ուսուցման և դաստիարակության իրական պայմաններում:

Տարբեր տարիներին կատարված գիտական հետազոտությունները վկայում են, որ ուսանողների 23-31%-ը թույլ են պատրաստված մանկավարժական պրակտիկային (Р.Ф. Хентов, 1977, И.Н.Решетень, Г.В.Редхер, 1986, Չատինյան Ա.Ա. և այլք, 2012): Մտահոգիչ է այն փաստը, որ ուսանողները թերանում են՝ զուգակցել վարժությունների բացատրումը և ցուցադրումը, կատարել աշակերտների գործունեության կազմակերպման համարժեք մեթոդների ընտրություն, դրսևորել անհատական մոտեցում, բացահայտել և ուղղել սխալները, վարել փաստաթղթերը: Մինչդեռ դրանց տիրապետումը մեծապես կնպաստի՝ մանկավարժական գործունեության ընթացքում ավելի արդյունավետ լուծելու դպրոցականների ֆիզիկական դաստիարակության առողջարարական, կրթական և դաստիարակչական խնդիրները:

Գիտամեթոդական գրականության, առաջատար մասնագետների (М.Н.Бурмистрова, 2004, Р.А.Давыдов, 2004, И.В.Коротков, 2004, Т.А.Крюкова, 2004, Л.М.Куликова, 2004, 2008, О.М.Матвеева, 2004, Е.В.Оганесян, 2005, Е.Г.Салинов, 2005, Л.В.Загрекова, Т.М.Иванова, 2006, Т.А.Михайлова, Л.М.Кравцова, 2007, Ф.Г. Казарян, 2009) մանկավարժական փորձի ուսումնասիրությունը և վերլուծությունը թույլ տվեց վերհանել հիմնախնդրի վերաբերյալ հետևյալ հակասությունները.

- Մի կողմից բարձրագույն կրթական համակարգում կատարվող բարեփոխումներն ուղղված են՝ բարձրացնելու կրթության որակը համապատասխան ժամանակակից պահանջներին, մյուս կողմից՝ այդ

պահանջներն արտացոլված չեն գործող մանկավարժական պրակտիկայի բովանդակության մեջ:

- Մի կողմից շեշտադրվում է ուսանողների մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների տիրապետումը, մյուս կողմից՝ թույլ է մշակված դրանց ձևավորման մեթոդիկական մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում:

Վերը նշվածն ընդգծում է հետազոտության արդիականությունը:

Հեղազոտության նպատակը: Կատարելագործել Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտի ուսանողների պրոֆեսիոնալ գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման ուղիները մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում:

Հեղազոտության խնդիրները: Հետազոտության նպատակի իրականացման համար առաջադրվել են հետևյալ խնդիրները.

1. ուսումնասիրել Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտի ուսանողների մանկավարժական պրակտիկայի կազմակերպման և անցկացման վիճակը:
2. բացահայտել ուսանողների պրոֆեսիոնալ գիտելիքների և մանկավարժական կարողությունների տիրապետման աստիճանը:
3. մշակել մանկավարժական պրակտիկայի ծրագիր, գնահատման տեխնոլոգիա ու ներդնել ուսումնական գործընթաց:
4. բացահայտել մանկավարժական պրակտիկայի ծրագրի ներդրման արդյունավետությունը մասնագետների պատրաստման գործընթացում:

Հեղազոտության գիտական նորույթը: Մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտի ուսանողների պրոֆեսիոնալ պատրաստության գործընթացի արդյունավետության բարձրացման ուղիների մշակումն ու հիմնավորումը.

- բացահայտվել է երրորդ կուրսի ուսանողների մասնագիտական պատրաստվածության մակարդակը մանկավարժական պրակտիկային,
- ժամանակակից պահանջներին համապատասխան հստակեցվել և հիմնավորվել է ֆիզիկական կուլտուրայի մասնագետների մանկավարժական պրակտիկայի բովանդակությունը,
- ճշգրտվել և մշակվել է մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում ուսանողների մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների ձևավորման մեթոդիկական,

- մշակվել և փորձարկվել է մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում ուսանողների կողմից կատարվող ուսումնական, ֆիզկուլտուրա-առողջարարական, մարզական-զանգվածային, դաստիարակչական աշխատանքների գնահատման տեխնոլոգիան,
- մանկավարժական պրակտիկայի ծրագիրը ներդրվել է ուսումնական գործընթացում և ապացուցված է նրա կենսունակությունը:

Պաշտպանության ներկայացվող հիմնական դրույթները:

1. մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում մասնագիտական գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորումը՝ որպես ֆիզիկական կուլտուրայի ոլորտի որակյալ մասնագետների պատրաստման նախապայման,
2. Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտի մանկավարժական պրակտիկայի ծրագրի բովանդակությունը և իրականացման մեթոդիկան՝ որպես պրոֆեսիոնալ պատրաստության ապահովման գործոն,
3. մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում կատարված աշխատանքների գնահատման տեխնոլոգիան՝ որպես ուսանողների մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների ձևավորման պայման:

Հեղազոտության տեսական նշանակությունը: Հետազոտության արդյունքում ընդլայնվել և արդիականացվել է ուսանողների պրոֆեսիոնալ պատրաստության բովանդակությունը: Յուրյց է տրված մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում ուսանողների մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների ձևավորման ուղիները:

Հեղազոտության գործնական նշանակությունը: Կատարված հետազոտական աշխատանքի արդյունքները կիրառական նշանակություն ունեն բարձրագույն ֆիզկուլտուրային կրթության համակարգում: Դրանց գործածումը թույլ է տալիս օպտիմալացնել մանկավարժական պրակտիկայի նախապատրաստման գործընթացը, բովանդակությունը, հնարավորություն է տալիս բարձրացնել ուսանողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման արդյունավետությունը:

Հետազոտության արդյունքները կարող են օգտագործվել մանկավարժական պրակտիկայի մեթոդիստների վերապատրաստման, գործնական ամբիոնների կողմից անցկացվող ուսումնական պրակտիկայի կազմակերպման, ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների վերապատրաստման, նաև մանկավարժական բուհերի պրակտիկայի կազմակերպման ընթացքում:

Արեւնախոսության կառուցվածքը և ծավալը: Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երեք գլխից, եզրակացություններից, մեթոդական

առաջարկություններից, օգտագործված գրականության ցանկից, հավելվածից: Ատենախոսությունը շարադրված է համակարգչային տեքստի 119 էջերում, աշխատանքում բերված են 23 աղյուսակներ, 12 գծապատկերներ, 9 հավելվածներ:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներածությունում հիմնավորված է թեմայի արդիականությունը, ներկայացված են հետազոտության նպատակը և խնդիրները, գիտական նորույթը, տեսական և գործնական նշանակությունը, ինչպես նաև պաշտպանությանը ներկայացվող հիմնական դրույթները:

«Մանկավարժական պրակտիկան՝ որպես գիտական ուսումնասիրման առարկա. հետազոտման հիմնախնդիրը» խորագրով առաջին գլուխը բաղկացած է չորս ենթագլխից:

Առաջին (**«Մանկավարժական պրակտիկան ֆիզկուլտուրային կրթության համակարգում»**) ենթագլխում ներկայացվում է մանկավարժական պրակտիկան՝ որպես ֆիզիկական դաստիարակության մասնագետի պատրաստման ողջ համակարգի անբաժանելի մաս, որի շնորհիվ ամրապնդվում և կատարելագործվում են ինստիտուտում տեսական և գործնական պարապմունքների ընթացքում ստացած գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները (Ю.А. Янсон 1962, Г.В. Редхер, 1987, Н.Н. Решетень, А. А. Шетинина, Г.В. Редхер, 1987, В.М. Корецкий, 1998, Г.З. Карнаухов, 1998, Վ.Բ. Առաքելյան, Ռ.Տ. Մելիքսեթյան, Կ. Ա. Մելքոնյան, 1999):

Մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում իրականացվում, միաձուլվում և գնահատվում են ուսանողների պրոֆեսիոնալ-մանկավարժական պատրաստության բոլոր կողմերը՝ տեսական, գործնական, բարոյահոգեբանական, դաստիարակչական և այլն:

Պրակտիկայի ընթացքում նրանց մոտ ձևավորվում են մանկավարժական կարողությունների տարբեր բաղադրիչներ՝ ճանաչողական, կառուցողական, կազմակերպչական, հաղորդակցական և արտահայտչական, բացի այդ՝ իրականացվում են նաև հարմարողական, ուսուցողական, դաստիարակչական, զարգացնող գործառույթներ:

Երկրորդ (**«Մանկավարժական պրակտիկայի կառուցվածքը և բովանդակությունը»**) ենթագլխում ներկայացված է մանկավարժական պրակտիկայի ծրագրերի վերլուծությունը, որը թույլ տվեց առանձնացնել հետևյալ բաժինները՝ կազմակերպչական, ճանաչողական, ուսումնական, մեթոդական, դաստիարակչական, արտադասարանական, ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, մարզական-զանգվածային և գիտահետազոտական, ինչը

նպաստում է արդյունավետ իրականացնելու ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի բազմաբնույթ գործունեությունը:

«Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների մասնագիտական կոմպետենցիաները» երրորդ ենթագլխի ուսումնասիրման առարկան մանկավարժական կոմպետենցիայի ձևավորման գործընթացն է, որ ուղղված է ուսանողների կողմից գիտելիքների ձեռքբերմանը, կարողությունների տիրապետմանը, ինչպես նաև ինքնաադրսևորման ընդունակությունների զարգացմանը (Л.В. Калинина, И.В.Прохорова, 2010, О.В. Романова, 2012):

Մասնագիտական կոմպետենտությունը՝ գիտելիքների, կարողությունների և պրակտիկ հմտությունների փոխկապակցված միասնություն է, որն ապահովում է մասնագիտական արդյունավետ գործունեություն՝ ուղղված կոնկրետ աշխատանքին պատրաստվելուն և, թույլ է տալիս գործնականում ցույց տալ սեփական ներուժը մասնագիտական գործընթացում:

Առաջին գլխի չորրորդ (**«Ուսանողների պատրաստվածությունը մանկավարժական պրակտիկային»**) ենթագլխում վերլուծվում են ուսանողների հետ տարվող աշխատանքների ուսումնասիրման փորձը, որը վկայում է ֆիզիկական կուլտուրայի ապագա ուսուցչի պատրաստումը մասնագիտական գործունեությանը, ինչը դեռևս լիարժեք մշակված չէ: Առաջադրվում է վերանայել ուսանողների մանկավարժական պրակտիկայի բովանդակությունը և մշակել նրանց մասնագիտական գիտելիքների և կարողությունների կատարելագործմանը համապատասխան ծրագիր:

Ատենախոսության երկրորդ գլուխը՝ **«Ուսանողների պատրաստվածության վիճակը մանկավարժական պրակտիկային»** խորագրով, բաղկացած է երեք ենթագլխից: Ատենախոսական աշխատանքի հիմնախնդիրների համակողմանի ուսումնասիրության նպատակով բացահայտել ենք տարբեր ռեսպոնդետների՝ մանկավարժական պրակտիկայի մեթոդիստների, ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտի երրորդ կուրսի ուսանողների և հանրակրթական դպրոցի աշակերտների կարծիքները: Կազմվել է համապատասխանաբար երեք հարցաթերթիկ:

Առաջին (**«Փորձագետների կարծիքը ուսանող-պրակտիկաների մասնագիտական գիտելիքների և կարողությունների փորձագետման վերաբերյալ»**) ենթագլխում ներկայացված է փորձագետների կարծիքը մանկավարժական գործունեության ընթացքում երրորդ կուրսի ուսանող-պրակտիկաների տեսական գիտելիքների և գործնական կարողությունների տիրապետման մակարդակի վերաբերյալ:

Անցկացվել է հարցաթերթիկային հարցում՝ 47 փորձագետների շրջանում մինչև մանկավարժական պրակտիկան: Փորձագետներ են ընտրվել ՀՖԿՍՊԻ-ի 12 պրոֆեսորներ, 11 գիտությունների թեկնածու և դոցենտներ, 24 մեթոդիստ և

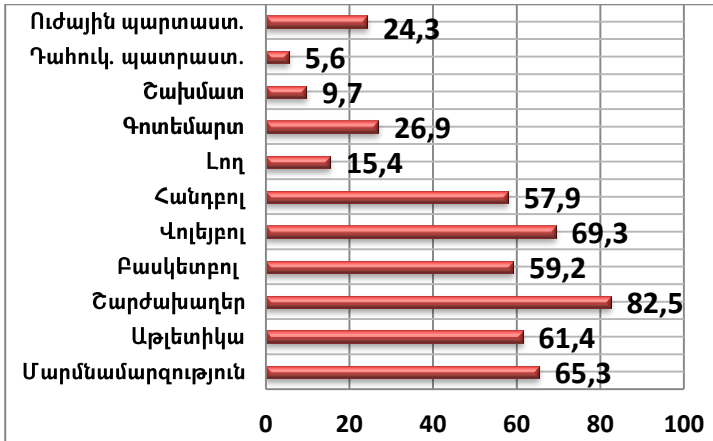
Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչներ, որոնց աշխատանքային ստաժը միջինում կազմել է 18,6 տարի: Հաշվի առնելով մեթոդական աշխատանքի բազմամյա փորձը՝ առաջադրվեց գնահատել ուսանողների պատրաստության մակարդակը՝ ուսումնական, դաստիարակչական, ֆիզկուլտ-առողջարարական, մարզական-զանգվածային, կազմակերպչական աշխատանքների իրականացման հարցերում:

Հարցման արդյունքների վերլուծությունը ցույց է տալիս, ուսանողների կարողությունների ցածր մակարդակը ֆիզկուլտուրային-առողջարարական միջոցառումների իրականացման գործում: Փորձագետների 63%-ը նշել է, որ անհրաժեշտ է ուշադրություն դարձնել կեցվածքի ձևավորման վարժությունների կիրառման վրա, 10,9%-ը՝ հարթաթաթության կանխարգելման, 26,1 %-ը կոփման միջոցների: Փորձագետների կողմից առաջադրված հիմնախնդիրները ներկա ժամանակաշրջանում ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների, բժիշկների, հիգիենիստների հուզող հարցերից է և կարևորվում է այդ աշխատանքների կազմակերպումը և անցկացումը:

Ուստի, անհրաժեշտություն է առաջանում ընդլայնել մանկավարժական պրակտիկայի ծրագրում ֆիզկուլտուրային-առողջարարական աշխատանքների բովանդակությունը և մշակել իրականացման մեխանիզմներ:

Երկրորդ (**«Ուսանողների մանկավարժական պրակտիկայի պատրաստվածության աստիճանի ինքնագնահատումը»**) ենթազխում բացահայտվել է ուսանողների պրոֆեսիոնալ պատրաստվածության տեսական, գործնական, հոգեբանական կարևոր բաղադրիչները: Հարցման միջոցով բացահայտվեց ուսանողների պատրաստվածությունը դաս անցկացնելիս՝ հարցվողներ 58,1%-ը՝ իրենց պատրաստվածությունը գնահատել են լավ, 4,4%-ը՝ վատ և 37,6%-ը՝ բավարար: Հարցման արդյունքների վերլուծությունը ցույց տվեց, որ ուսանողները գերազնահատում են իրենց կարողությունները, ինչը չի համընկնում փորձագետների կարծիքի հետ:

Անշուշտ, մեծ կարևորություն ունի՝ պարզաբանել ուսանողների պատրաստվածությունը՝ դասավանդելու ֆիզիկական կուլտուրայի ծրագրի բազային և ընտրովի ուսումնական նյութը: Ըստ ուսանողների կարծիքի՝ իրենց միայն 65,3%-ը կարող են դասավանդել մարմնամարզության բաժինը, 61,4%-ը՝ աթլետիկայի, 82,5%-ը՝ շաժախաղերի, 59,2%-ը՝ բասկետբոլի և 69,3%-ը՝ վոլեյբոլի: Միանգամայն այլ պատկեր ենք ստացել ընտրովի ուսումնական նյութի դասավանդման վերաբերյալ: Հարցումից պարզվեց, որ լող ուսուցման դաս կարող են անցկացնել հարցվողների 15,4%-ը, 26,9%-ը՝ գոտեմարտի, 5,6%-ը՝ դահուկային պատրաստությունից և 24,3%-ը՝ ուժային պատրաստությունից: (տրամագիր 1):

Տրամագիր 1. Ուսանողների պատրաստվածությունը ծրագրի բաժինները դասավանդելիս (%)

Ամփոփելով և վերլուծելով ուսանողների շրջանում անցկացված սոցիոլոգիական հարցման արդյունքները՝ կարող ենք նշել հետևյալը.

- Գոհացուցիչ է այն փաստը, որ ուսանողների մեծամասնությունը կարևորում է պրակտիկայի դերն ու նշանակությունն իրենց պրոֆեսիոնալ պատրաստության հարցերում:
- Բացահայտվեց, որ ուսանողները դժվարանում են ֆիզկուլտուրային-առողջարարական և մարզական-զանգվածային աշխատանքներ իրականացնելիս:
- Անհրաժեշտություն է առաջանում ձեռնարկել համալիր միջոցներ՝ ապահովելու ուսանողների բազմակողմանի պատրաստությունը մանկավարժական պրակտիկային:

Այսպիսով՝ հարցման արդյունքների վերլուծությունը ցույց տվեց, որ անհրաժեշտություն է առաջացել վերանայել և մշակել ժամանակակից կրթական պահանջներին համապատասխան մանկավարժական պրակտիկայի կազմակերպման և անցկացման նոր ծրագիր: Ընդհանրացնելով վերը նշվածը՝ կարող ենք փաստել, որ ուսանողների պատրաստության մակարդակի բարձրացումը առաջնային խնդիր է, որի լուծումը պահանջում է դրսևորել համակողմանի մոտեցում:

Ատենախոսության երրորդ («**Հեղազոդության արդյունքների ամփոփումը**») գլուխը բաղկացած է չորս ենթագլխից:

Սույն գլխի առաջին («**Մանկավարժական պրակտիկայի ծրագիրը՝ որպես ուսանողների մասնագիտական գիտելիքների և կարողությունների կատարե-**

լագործման կարևոր գործոն») ենթազխում ներկայացված է մշակված մանկավարժական պրակտիկայի նոր ծրագիր, որտեղ արտացոլվել են ֆիզիկական կուլտուրայի մասնագետների մասնագիտական կոմպետենտության ձևավորման նոր մոտեցումներ.

Առաջին՝ համակարգվել են մասնագիտական կարողությունները՝ «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի չափորոշիչ ծրագրի դպրոցի եռաստիճան պահանջներին համապատասխան:

Երկրորդ՝ լրամշակվել է մանկավարժական պրակտիկայի ծրագրի բովանդակությունը, կրթադաստիարակչական, ուսումնամեթոդական, արտադասարանական, ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, մարզական-զանգվածային աշխատանքների բաժինները:

Երրորդ՝ մանկավարժական պրակտիկայի ամենապատասխանատու և ամենաներգործող կողմը՝ կատարված աշխատանքի գնահատումն է, ինչը առաջադրեց մշակել և ներդել գնահատման նոր համակարգ:

Առաջին՝ մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում ուսանողների մասնագիտական կարողությունների ձևավորման համար առաջնորդվել ենք կրթության համակարգում ընդունված դպրոցների ստորաբաժանումներով՝ կրտսեր դպրոց (1-4-րդ դասարաններ), միջին դպրոց (5-9-րդ դասարաններ) և ավագ դպրոց (10-12-րդ դասարաններ):

Կրտսեր դպրոցում ուսումնադաստիարակչական աշխատանքներն իրակացնելիս ուսանողները պետք է տիրապետեն հետևյալ կարողություններին.

- ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների պլանավորման փաստաթղթերի կազմման տեխնոլոգիային,
- 1-4-րդ դասարանների ծրագրով նախատեսված տեսական և գործնական ուսումնական նյութի դասավանդմանը,
- կրտսեր դպրոցականների շարժողական ընդունակությունների մշակման, նրանց առաջադիմության, ֆիզիկական զարգացման և ֆիզիկական պատրաստվածության գնահատման մեթոդիկաներին,
- վարժությունների ուսուցման ընթացքում սխալների ուղղման և անվտանգության կանոնների ապահովությանը,
- ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, մարզական-զանգվածային աշխատանքների, տարբեր բնույթի և բովանդակության զրույցների, խորհրդակցությունների, խորհրդատվությունների (դպրոցականների և նրանց ծնողների, մանկավարժական կոլեկտիվի հետ) կազմակերպմանն ու անցկացմանը:

Միջին դպրոցում ուսումնադաստիարակչական աշխատանքներն իրակացնելիս ուսանողները պետք է իմանան, որ սովորողների մոտ տեղի են

ունենում սեռական հասունացման կենսաբանական էական տեղաշարժեր, որոնք անհրաժեշտ է հաշվի առնել ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին:

Մանկավարժական պրակտիկայի արդյունքում ուսանողը պետք է տիրապետի հետևյալ կարողություններին.

- 5-9-րդ դասարանների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների պլանավորման փաստաթղթերի կազմման տեխնոլոգիային, ինչպես նաև՝ ծրագրով նախատեսված տեսական և գործնական ուսումնական նյութի դասավանդման մեթոդիկային,
- դպրոցականների շարժողական ընդունակությունների մշակմանը,
- վարժությունների ուսուցման ընթացքում սխալների ուղղմանը, անվտանգության կանոնների ապահովմանը,
- ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, մարզական-զանգվածային աշխատանքների կազմակերպմանն ու անցկացմանը,
- սեկցիոն պարապմունքների, տարբեր բնույթի և բովանդակության զրոյցների, խորհրդակցությունների (դպրոցականների և նրանց ծնողների, մանկավարժական կոլեկտիվի հետ) կազմակերպմանն ու անցկացմանը,
- դպրոցականների առաջադիմությանը, ֆիզիկական զարգացման և ֆիզիկական պատրաստվածության գնահատմանը:

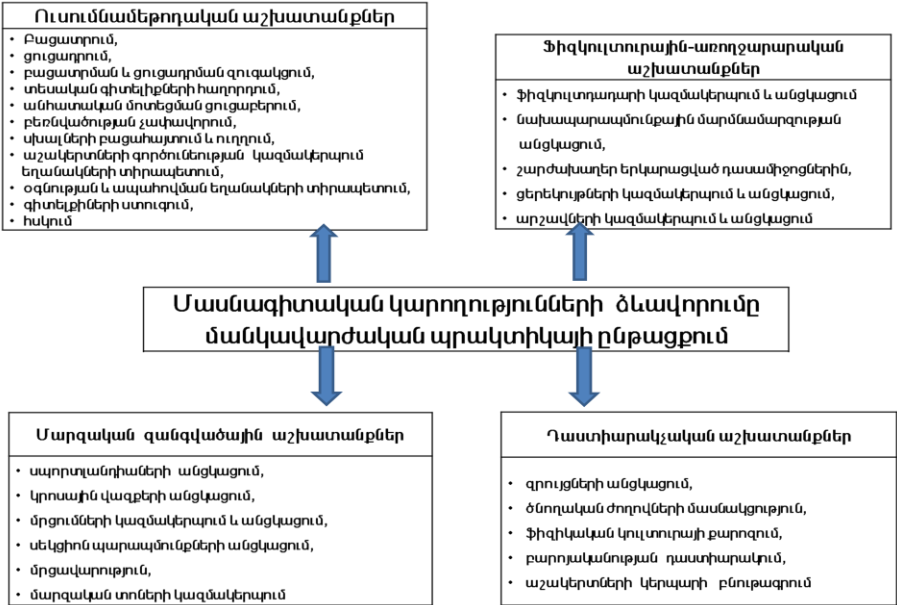
Ավագ դպրոցում ուսանող-պրակտիկանտներն ուսումնադաստիարակչական աշխատանքներն իրականացնում են՝ հաշվի առնելով պատանիների ու աղջիկների անատոմիական, ֆիզիոլոգիական և հոգեբանական առանձնահատկությունները՝ ուսուցումը կազմակերպելու, միջոցների և մեթոդների ընտրության, շարժողական գործողություններն ու ընդունակությունները ուսուցանելու և մշակելու ֆիզիկական բեռնվածությունը չափավորելու տարբերակված մոտեցումներ:

Ուսանողները պետք իմանան, որ ավագ դպրոցում ֆիզիկական դաստիարակության աշխատանքներն ուղղված են.

- Օժանդակել դպրոցականներին՝ նախապատրաստվելու կյանքին՝ ուսումնական, աշխատանքային գործունեության, տղաներին՝ բանակի ծառայության, աղջիկներին՝ մայրության:
- Ելնելով նպատակային ուղղվածությունից՝ ապահովել անհրաժեշտ շարժողական և կիրառական պատրաստություն:
- Ապահովել դպրոցականների ընդհանուր ֆիզկուլտուրային կրթությունը:
- Ձևավորել առողջ ապրելակերպ վարելու կուլտուրա, մասնավորապես՝ վնասակար սովորությունների բացակայության վերաբերյալ կայուն դիրքորոշում:

Երկրորդ՝ ծրագրի բովանդակության լրամշակում.

Ծրագրի մշակման ընթացքում գրական աղբյուրների վերլուծության հիման վրա դուրս են բերվել և համակարգվել «Ֆիզիկական կուլտուրայի» ուսուցչի մասնագիտական հիմնական կարողությունները: Ըստ կատարված աշխատանքի բնույթի՝ դրանք համակարգված են չորս բաժիններում՝ ուսումնամեթոդական, ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, մարզական-զանգվածային և դաստիարակչական (տրամագիր 2):

Տրամագիր 2. Մասնագիտական կարողությունների համակարգումը՝ ըստ կատարված աշխատանքի բնույթի

Երրորդ՝ մանկավարժական պրակտիկայի առաջադիմությունն ապահովող գնահատման համակարգ.

Գնահատման համակարգը կազմելիս հիմք է ընդունվել մանկավարժական բուհերի կոնսորցիումի կողմից 2009-ին մշակված դրույթները: Բոլոնյան համակարգի համաձայն՝ ՀՖԿՄԴ-ի ուսանողների ուսումնական գործունեությունը գնահատվում է 100 միավոր կրեդիտավարկանիշային բազմագործունեության համակարգով: Մանկավարժական պրակտիկայի գնահատման համակարգը մշակելիս տարանջատել ենք ծրագրի հետևյալ բաժինները. ուսումնամեթոդական (50 միավոր), դաստիարակչական և

կազմակերպչական աշխատանքներ (15 միավոր), արտադասարանական և ֆիզկուլտուրային-առողջարարական միջոցառումների կազմակերպում (25 միավոր) և 10-ը միավոր՝ հաճախումներին:

Ծրագրի բաժինների պահանջներին համապատասխան, առանձնացվել են յուրաքանչյուր առաջադրանքի բաղադրիչները, որոնք հստակեցնում են ուսանողների բազմաբնույթ գործունեության գնահատումը: Նման մոտեցումը հնարավորություն է տալիս առանձնացնել կատարվող աշխատանքների առանձին բաղադրիչների գնահատականները, բացահայտել պրակտիկանտների գիտելիքների, կարողությունների թերի կողմերը, անհատականացնել ուսանողի հետ աշխատանքը, ժամանակին մեթոդական օգնություն ցուցաբերել: Ուսանողի համար անմիջապես տեսանելի և թափանցիկ է դառնում թե իր կողմից կատարված աշխատանքն ինչպես է գնահատվել, բացահայտել նրա թույլ և ուժեղ (լավ) կողմերը, ինչպես նաև ինքնահսկելու և ինքնագնահատելու սեփական գիտելիքներն ու կարողությունները:

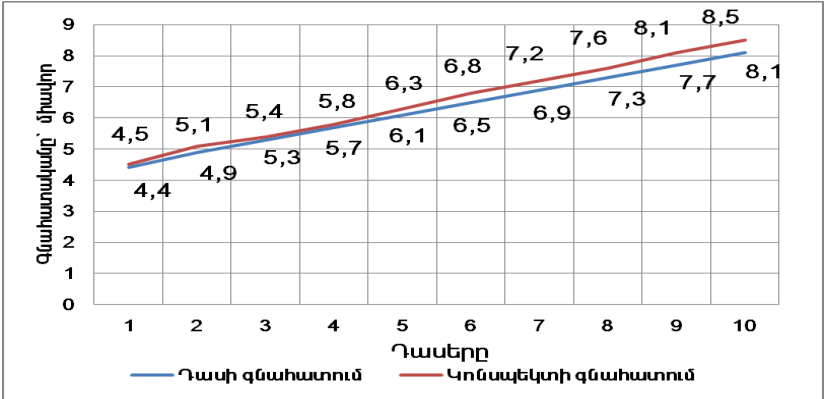
Երրորդ գլխի երկրորդ ենթագլխում՝ **«Մանկավարժական պրակտիկայի ծրագրի ներդրման արդյունավետությունը»**, ներկայացված է մանկավարժական պրակտիկայի լրամշակված ծրագրի ներդրման արդյունավետությունը Հայաստանի Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտի երրորդ կուրսի ուսումնական գործընթացում: Գիտափորձն անցկացվել է 2011-2012թթ. ուսումնական տարում: Վերլուծվել և ամփոփվել են մարզա-առողջարարական ֆակուլտետի 120 ուսանողների կողմից մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում կատարված աշխատանքների արդյունքները:

Գիտափորձի ընթացքում մշակված մանկավարժական պրակտիկայի նոր ծրագրի շրջանակներում կազմակերպել և իրականացնել է տարբեր աշխատանքներ՝ կազմակերպչական, ուսումնամեթոդական, ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, դաստիարակչական, գիտահետազոտական:

Մանկավարժական պրակտիկայի հենքային կողմերից է՝ ուսումնամեթոդական աշխատանքների կազմակերպումը և իրականացումը, մասնավորապես՝ «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի պլանավորման փաստաթղթերի կազմումը և դասերի անցկացումը: Յուրաքանչյուր ուսանողի համար պլանավորված էր մեկական ժամացանց, տարեկան պլան-գրաֆիկ և թեմատիկ պլան, հինգական գործնական դասի ու մեկական տեսական դասի կոնսպեկտներ՝ տարրական և միջին դասարանների համար: Պրակտիկանտները նաև պետք է անցկացնեն գործնական և տեսական դասեր՝ համապատասխան մշակված կոնսպեկտների: Ընդհանուր առմամբ, գիտափորձի ընթացքում ուսանողները կազմել են 178 ժամացանց, տարեկան պլան-գրաֆիկ և թեմատիկ պլան, 942 գործնական և տեսական դասի կոնսպեկտ, անցկացրել են 910 դաս, կատարել են 85 դասի մանկավարժական

վերլուծություն, 650 դպրոցականների ֆիզիկական զարգացման և ֆիզիկական պատրաստվածության որոշում և գնահատում, 324 հանրակրթական առարկաների դասավում:

3-րդ տրամագրում ներկայացված են մանկավարժական պրակտիկայի ժամանակ ուսանողների կողմից կազմված դասի կոնսպեկտի և դասի անցկացման գնահատման միավորների շարժընթացը: Գիտափորձի ընթացքում ուսանողների առաջադրանքների գնահատականը բարելավվել է՝ դասի կոնսպեկտի կազման համար 4 միավոր, իսկ դասի անցկացման համար՝ 3,7 միավոր:

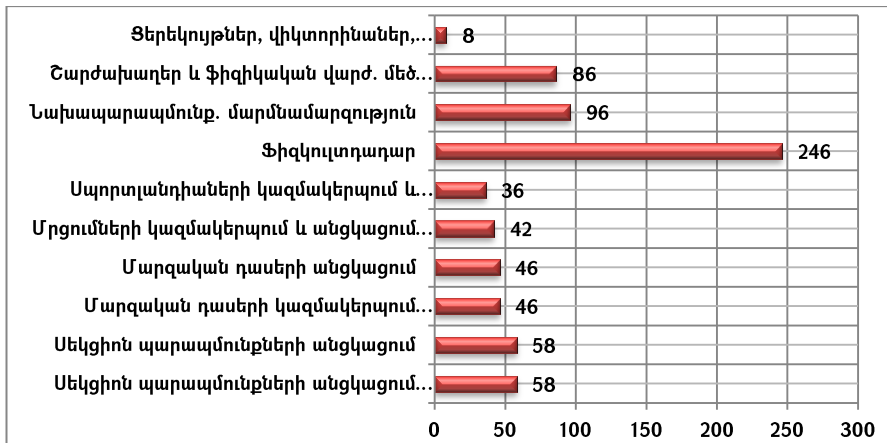
Տրամագիր 3. Գիտափորձի ընթացքում դասերի կոնսպեկտների և դասերի անցկացման միավորների շարժընթացը (\bar{X})

Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի գործունեությունը բազմազան է և բազմաբնույթ, որը ծավալվում է ոչ միայն ուսումնամեթոդական աշխատանքներով, այլև արտադասարանական, ֆիզկուլտուրային-առողջարարական միջոցառումների կազմակերպմամբ և անցկացմամբ:

Մեր կողմից մշակված ծրագրում շեշտադրվում է արտադասարանական, ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, մարզական-զանգվածային և դաստիարակչական աշխատանքների իրականացումը, իսկ գնահատման համակարգում այն որոշիչ դեր է խաղում՝ ուսանողներին բարձր միավորներ հավաքելու համար: Պրակտիկայի ընթացքում կազմակերպված և անցկացված միջոցառումները ներկայացված են 4-րդ տրամագիր:

Ուսանողները պրակտիկայի ընթացքում մասնակցել են 36 ծնողական ժողովների, կազմել են 63 աշակերտների հոգեբանական բնութագրեր,

կազմակերպվել են տարբեր բնույթի և բովանդակության քարոզչական աշխատանքներ, անցկացրել են տուրիստական արշավներ: Պրակտիկայի ժամանակ ուսանողները լրացրել են օրագրեր և կազմել հաշվետվություն:

Տրամագիր 4. Գիտափորձի ընթացքում կատարված արտադասարանական աշխատանքների քանակը

Այս բոլոր աշխատանքների իրականացումը և ստացված արդյունքների վերլուծությունն ցույց է տալիս, որ ուսանողները ձեռք են բերել մանկավարժական կարողություններ և հմտություններ, մասնավորապես՝ բացատրման և ցուցադրման զուգակցում, օգնության և ապահովության եղանակների տիրապետում, անհատական մոտեցում, վարժությունների կատարման ժամանակ բեռնվածության չափավորում, սխալների բացահայտման և ուղղման կարողության տիրապետում, տարբեր պայմաններում ուսումնական պարապմունքների և դաստիարակչական աշխատանքների անցկացում, կազմակերպչական կարողությունների տիրապետում, միջառարկայական կապերի իրականացում, աշակերտների գործունեության ձևերի ակտիվացում:

Երրորդ՝ «Փորձագետների կարծիքը ծրագրի ներդրման արդյունավետության վերաբերյալ» խորագրով ենթազվխում ներկայացված են գիտափորձից հետո փորձագետների շրջանում անցկացված հարցման արդյունքները: Բացահայտվեց, որ ընդհանուր առմամբ ուսանողների 92,6%-ի մոտ նկատվել են պրոֆեսիոնալ կարողությունների տիրապետման դրական փոփոխություններ:

Մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում 73,4% ուսանողների մոտ հաստատվեց մասնագիտության ընտրության ճիշտ կողմնորոշումը:

Գիտափորձից հետո արձանագրվել է դպրոցներում աշակերտների ակտիվացումը ֆիզիկական կուլտուրայի և ֆիզկուլտուրային-առողջարարական, մարզական-զանգվածային աշխատանքների հանդեպ: Դա են փաստում նաև դպրոցների մանկավարժական կոլեկտիվները և տնօրինությունը: Դրական փոփոխություն ենք նկատել նաև աշակերտների վերաբերմունքում՝ «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի նկատմամբ: Արձանագրել ենք նաև, որ հանրակրթական դպրոցի աշակերտներն առանձնակի հետաքրքրություն են դրսևորել ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի և մարզիչի մասնագիտության վերաբերյալ:

Այսպիսով՝ գիտափորձը հաստատեց՝ ֆիզիկական կուլտուրայի մասնագետների պատրաստման ներկա պահանջներին համապատասխան մշակված մանկավարժական պրակտիկայի ծրագրի ներդրման կենսունակությունը ուսանողների մասնագիտական գիտելիքների և կարողությունների ձևավորման գործընթացում:

ԵՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Կրթական համակարգի օրենսդրական փաստաթղթերի, հիմնախնդրին վերաբերող ժամանակակից գրական աղբյուրների վերլուծությունը հաստատում է ֆիզիկական կուլտուրայի ոլորտի որակյալ մասնագետների պատրաստման գործընթացում նոր մոտեցումների մշակման անհրաժեշտությունը: Դա առաջադրում է վերանայել մասնագետների պատրաստության համակարգը, մասնավորապես՝ մանկավարժական պրակտիկայի բովանդակությունը:
2. Փորձագետների հարցման արդյունքների վերլուծությունը թույլ է տալիս փաստել, որ ուսումնառության տարիներին ձեռք բերված գիտելիքները և կարողությունները ուսանողները դեռևս դժվարանում են լիարժեք դրսևորել մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում մասնավորապես՝ վարժությունների բացատրման և ցուցադրման զուգակցումը, բեռնվածության չափավորումը, սխալների բացահայտումը և ուղղումը, անհատական մոտեցման ցուցաբերումը, օգնության և ապահովության եղանակների տիրապետումը: Ինչը առաջադրեց վերանայել և կատարելագործել մանկավարժական պրակտիկայի բովանդակությունը:

3. Մշակվել և գիտափորձով հիմնավորվել է մանկավարժական պրակտիկայի նոր ծրագիրը, որտեղ արտացոլվել են ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցչի մասնագիտական կոմպետենցիաների ձևավորման նոր մոտեցումները.
 - համակարգվել են մասնագիտական կարողությունները՝ «ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի չափորոշիչ ծրագիրը երեք դպրոցների պահանջներին համապատասխան,
 - լրամշակվել է ծրագրի բովանդակությունը,
 - ներդրվել է գնահատման համակարգ:
4. Մշակված գնահատման համակարգը հնարավորություն տվեց ուսանողներին ընդհանուր պատկերացում կազմել կատարվող աշխատանքների գնահատման մեխանիզմի մասին, որը թույլ տվեց պրակտիկայի ընթացքում մեթոդիստին բացահայտել պրակտիկանտների գիտելիքների, կարողությունների դրսևորման թերի կողմերը և որոշել շտկման ուղիները: Արդյունքում ուսանողները հնարավորություն ունեցան տեսնելու իրենց մանկավարժական կարողությունների ձևավորման շարժընթացը:
5. Մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում պրակտիկանտի և մեթոդիստի արդյունավետ գործունեությունն ապահովվում է հետևյալ պայմանների առկայության դեպքում.
 - լրամշակված ծրագիր,
 - մեթոդիստների համար պատրաստված ուսումնամեթոդական ձեռնարկ,
 - ուսանողների մանկավարժական պրակտիկայի տեսոր,
 - գնահատման ճկուն համակարգ:
6. Գիտափորձի արդյունքում էական բարելավվեց ուսանողների մասնագիտական կարողությունների տիրապետման մակարդակը: Այսպես՝ վարժությունների բացատրման և ցուցադրման զուգակցման կարողությունը բարձր մակարդակի տիրապետել են ուսանողների 27,8%-ը, միջին մակարդակի՝ 61,1%-ը, բեռնվաճության չափավորման կարողությանը բարձր մակարդակի՝ 19,3%-ը, միջին մակարդակի՝ 67,4%-ը, սխալների բացահայտման և ուղղման կարողությանը՝ համապատասխանաբար՝ 22,4%-ը և 42,7%-ը:
7. Բացահայտվել է ֆիզկուլտուրային-առողջարարական և մարզական զանգվածային աշխատանքների կազմակերպման և անցկացման կարողությունների դրական շարժընթացը: Այսպես՝ ֆիզկուլտդպար, նախապարապմունքային մարմնամարզություն, սպորտլանդիա անցկացրել են ուսանողների 35,7%-ը, 24,6%-ը և 56,8%-ը: Ուսանողները տիրապետել են մրցումներ կազմակերպելու և մրցավար լինելու կարողությանը.

բասկետբոլից՝ 55,6%-ը և 35,6%-ը, վոլեյբոլից՝ 54,3%-ը և 36,2%-ը, արժետիկայից՝ 33,4%-ը և 18,5%-ը:

8. Մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում ձեռք բերված մասնագիտական գիտելիքները և կարողությունները կնպաստեն ավելի արագ հարմարվելու հետագա մանկավարժական գործունեությանը և արդյունավետ իրականացնելու այն:

Ատենախոսության հիմնական դրույթներն արտացոլված են հեղինակի հրատարակած հետևյալ աշխատություններում

1. **Պապիկյան Ա.Ռ.**, Ծրագիր բակալավրիատի մանկավարժական պրակտիկայի կազմակերպման և անցկացման, Եր., 2010.- 107 էջ:
2. **Պապիկյան Ա.Ռ.**, «Մանկավարժական պրակտիկա», ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Եր., 2012, 159 էջ:
3. **Պապիկյան Ա.Ռ.**, Ուսանողների գործունեության գնահատման տեխնոլոգիան մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում, Մանկավարժական միտք, 2013, N 1-2, էջ 81-88:
4. **Папикян А.Р.** Новый подход к проведению педагогической практики студентов Армянского государственного института физической культуры. Проблемы физкультурного образования: содержание, направленность, методика, организация: матер. третьего междунар. науч. конгресса / под ред. В. К Пельменева ; БФУ им. И. Канта. — Калининград, 2013. — С.36-38 (в соавт. Е.С.Акопян, Ю.Г. Григорян).
5. **Պապիկյան Ա.Ռ.**, Դաստիարակչական աշխատանքների իրակա-նացման նշանակությունը մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում, Материалы XIX международного научного конгресса «Олимпийский спорт и спорт для всех», Ереван, - 2015, с. 243-247.
6. **Պապիկյան Ա.Ռ.**, Մանկավարժական պրակտիկայի ընթացքում ուսանողների պատրաստվածությունը և կարողությունների ձևավորումը արտադասարանական աշխատանքներն իրականացնելիս, Մանկավարժություն, 2016, N1, էջ 22 – 31:
7. **Պապիկյան Ա.Ռ.**, Աշակերտների վերաբերմունքն իրենց դպրոցում անցկացվող մանկավարժական պրակտիկային «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայից, Մխիթար Գոշ, 2016, էջ 187-192:

ПАПИКЯН АРСЕН РАФИКОВИЧ
ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ
СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02–“Методика преподавания и воспитания”(физическая культура).

Защита диссертации состоится 14-го апреля 2017г. в 14⁰⁰ на заседании действующего в ЕГУ 065 специализированного совета по педагогике при ВАК.

Адрес: 0025, г. Ереван, улица Абовяна 52^а, корпус факультета армянской филологии ЕГУ, 203 аудитория.

РЕЗЮМЕ

Актуальность темы. Модернизация и реформирование системы образования в республике затронули также и сферу физической культуры и спорта. Введение новых стандартов и требований в образовании заставляет по новому взглянуть на систему подготовки высококвалифицированных специалистов по физической культуре. В связи с чем проблема профессиональной подготовки специалиста физической культуры приобретает важное социальное значение. При этом высокий уровень требований, предъявляемых будущему педагогу, диктует необходимость поиска путей решения качественной подготовки студентов к педагогической деятельности, в частности, создания новых подходов к организации педагогической практики. Именно от ее содержания и организации в определенной степени зависит успешность профессионально-педагогической подготовки студентов.

К сожалению, именно практическая подготовка специалиста признается на сегодняшний день одним из слабых звеньев в системе высшего физкультурно-педагогического образования. Большинство авторов отмечают существование разрыва между уровнем теоретических знаний выпускников и умением применять их при решении педагогических задач, что затрудняет процесс их профессиональной адаптации в первые годы работы в школе и препятствует успешному росту их педагогического мастерства.

Цель исследования. Совершенствовать пути формирования профессиональных знаний, умений и навыков студентов института физической культуры в процессе педагогической практики.

Научная новизна исследования определяется разработкой и внедрением путей повышения эффективности прохождения педагогической практики студентами 3-го курса:

- выявлен уровень подготовленности студентов к прохождению педагогической практики в школе,
- в соответствии с современными требованиями образования усовершенствовано содержание педагогической практики,
- разработана методика формирования профессиональных умений и навыков студентов в процессе педагогической практики,
- разработана и апробирована технология оценки выполненных в процессе педагогической практики учебно-методических, физкультурно-оздоровительных, спортивно-массовых и воспитательных работ,
- внедрена в учебный процесс программа педагогической практики и определена ее эффективность.

Теоретическая значимость работы определяется обоснованием эффективности путей формирования профессиональных умений и навыков у студентов в процессе педагогической практики. Результаты исследования расширили содержание профессиональной подготовки студентов в соответствии с современными требованиями образования.

Практическая значимость исследования. Результаты работы имеют непосредственное прикладное значение для системы высшего физкультурного образования. Их использование дает возможность оптимизировать процесс подготовки к педагогической практике, ее содержание, что позволяет повысить эффективность формирования профессиональных знаний, умений и навыков.

Результаты исследования могут быть использованы в процессе переподготовки методистов педагогической практики, организации учебной практики на спортивно-практических кафедрах, повышения квалификации учителей физической культуры, в организации практики педагогических вузов.

Основные положения, выносимые на защиту.

1. Формирование профессиональных знаний, умений и навыков в процессе педагогической практики как условие подготовки высококвалифицированных специалистов в области физической культуры и спорта.
2. Содержание и методика проведения педагогической практики как условие обеспечения профессиональной подготовки студентов.
3. Технология оценки работ, выполненных в процессе педагогической практики как условие формирования у студентов профессиональных умений и навыков.

Структура и объем диссертации. Работа изложена на 119 страницах компьютерного текста. Состоит из введения, трех глав, выводов, практических рекомендаций, списка использованной литературы и приложений.

ARSEN PAPIKYAN
WAYS OF IMPROVING THE PROFESSIONAL PREPAREDNESS OF
STUDENTS IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PRACTICE

Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogic Sciences (PhD)
13.00.02-“Methods of teaching and education” (Physical education).

The dissertation will take place on April 14 2017 at 14.⁰⁰ p.m. at the meeting of specialized Council on Pedagogy supervised by Higher Attestation Commission

Address: 0025, 52a Abovyan str., Yerevan, YSU, Faculty of Armenian Philology, Auditorium N 203.

SUMMARY

The relevance of the research. The modernization and reform of the education system in the country also touched the sphere of physical culture and sports as well. Introduction of new standards and requirements in education makes have a new look at the training of highly qualified specialists in physical culture.

Introduction of new standards and requirements in education makes a fresh look at the training of highly qualified specialists in physical culture. At the same time the high level requirements of the future teacher dictates the need to find solutions to high-quality preparedness of students for educational activities, in particular, the creation of new approaches to the organization of teaching practice. The success of professional-pedagogical preparation of students to a certain extent depends on its content and organization.

Unfortunately, practical professional preparedness is recognized today one of the weak points in the system of higher physical-education. Most authors point out the existence of the gap between the theoretical knowledge of graduates and the ability to apply them in solving pedagogical problems, which complicates the process of their professional adaptation in the first years of working in school and prevents the successful growth of their pedagogical skills.

Aim of the research. Improve the way of formation physical culture institute students professional knowledge and skills in the process of pedagogical practice.

The research scientific novelty is provided by the development and justification ways to improve the passing of pedagogical practice of 3rd course students.

- Identified the level of preparedness of students to passing pedagogical practice in school.
- According to modern requirements clarified and justified by the content of pedagogical practice.

- Developed the method of students professional skills formation in the process of pedagogical.
- Developed and tested evaluation technology implemented in the process of pedagogical practice health and fitness, sports-mass and educational works.
- The program of pedagogical practice is implemented the educational process and proved its effectiveness.

The theoretical significance of the research. The research results have expanded the content of professional training of students in accordance with current requirements. Ways of formation of professional abilities and skills of students in the process of pedagogical practice.

The practical significance of the research. The results have a direct applied value for the higher sports education. Their usage gives an opportunity to optimize the process of preparation for pedagogical practice, its content, which improves the efficiency of the formation of professional knowledge and skills.

Results of the research can be used in the process of preparedness of methodist during pedagogical practice, the organization of educational practice in the sports departments of practical, professional development of teachers of physical education, in the organization of the practice of a number of pedagogical universities.

The main statements for the defense.

- Formation of a professional knowledge and skills in the process of pedagogical practice as a condition of preparation of highly qualified specialists in the field of physical culture and sports.
- The content and methodology of pedagogical practice as a condition of providing training to students.
- Technology of work evaluation carried out in the process of pedagogical practice as a condition of formation of students' professional skills.

The structure of the thesis. The thesis is presented on 119 computer pages. The thesis consist of introduction, three chapters, conclusions, practice recommendations, the list of used literature and applications.

